

Знаково, що ті чи ті окремі аспекти суспільної ролі християнства в теперішній Україні під час конференції незалежно одні від інших підняли численні дослідники. Йдеться, передусім, про осмислення антропологічної парадигми у католицькому богослов'ї; роль і становище християнських спільнот-меншин; співвідношення філософії громадянського суспільства і соціального вчення церкви; концепцію Церкви про вибори як шлях до суспільних змін; питання війни і миру в розумінні Церкви; гідності людського життя; міжкультурної взаємодії і толерантності, ідентичності осіб і спільнот тощо.

Зрозуміло, що невід'ємною частиною загальнонаукового вивчення ролі католицизму в Україні є представлення його історичних вимірів. Відтак у збірнику праць учасників конференції, що його планують видати в одному з номерів бюлетеня "Українське релігієзнавство", майбутні читачі знайдуть також десятки статей, присвячених історії Католицької церкви і впливу її історичного спадку на її ж сучасну позицію щодо певних проблем сучасності. Про намагання осмислити тему "Україна і Ватикан" у якнайширшому полі свідчить те, що у збірнику будуть і розвідки, присвячені ролі протестантизму та православ'я. Адже релігійне поле України є справді неперервним, а зустріч і мирний (на жаль, не завжди) діалог конфесій та релігій у нашій державі – одна з ознак розвитку громадянського суспільства. Розуміти динаміку і місце католицизму неможливо, не враховуючи стану інших релігійних спільнот.

На особливу увагу в матеріалах міжнародної конференції заслуговують роботи, в яких їхні автори прагнули подати пошуки у сучасному католицизмі відповіді на глобальні питання сучасності. Маємо на увазі, передусім, проблематику спадкоємності у ставленні до реформ у Церкві в Пап Бенедикта XVI та Франциска. Як показав перебіг дискусії, у дослідницьких колах існують два підходи: 1) Папа Франциск розпочав новий реформаційний етап у житті Церкви після консервативного періоду Папи Бенедикта XVI; 2) понтифікат Папи Франциска продовжує понтифікат його попередника у прагненні осмислити розвиток Церкви після II Ватиканського собору.

Із загальних тенденцій життя Католицької церкви перспективною для подальшого аналізу є відмічена проф. Петром Яроцьким орієнтування її понтифіком на децентралізацію і деклерикалізацію. Такий підхід Папа Франциск застосовує, щоб наблизити Церкву до вірних. Основними критеріями у цьому процесі, за словами П. Яроцького, є прагнення бути "бідною Церквою для бідних", створення Церкви "екзистенційної периферії", а також богослов'я жінки і богослов'я молоді.

Якщо буття "бідною" очікувано відкриває перед Католицькою церквою шлях до сотень мільйонів людей у світі, у тому числі українців, то праця на "екзистенційній периферії" є набагато комплекснішою для розуміння. Тут теоретичні аргументи проф. П. Яроцького перегукуються з практичними спостереженнями єпископа С. Широкоградюка про умови роботи духівництва на землях, буквально духовно спустошених століттями насаджування однієї "єдиноправильної" церкви та десятиріччями "єдиноправильного" войовничого атеїзму, а також в умовах війни на сході України. Символічно, що дієвість стратегії теперішнього папи УГКЦ та РКЦ в Україні продемонстрували ще до їх проголошення. На таку думку наштотвують зростання пастви обох конфесій. Понад те, С. Широкоградюк веде мову про священнічє покликання на Сході і Півдні серед українців, вихованих у явно атеїстичних родинах. Зрозуміло, що скільки б не тривало протистояння у цих регіонах Української держави, ми є свідками їх переродження, що супроводжується також національним і релігійним ренесансом. Передчасно переоцінювати масштаби цих явищ було б великою помилкою. Та ще більшою хибкою буде недооцінювання таких змін: як для церков, так і для науки. І віра, і розум тут перебувають у пошуку. Як було помітно впродовж усієї конференції, представники Церкви і науковці, ведучи мову про зміни в сучасному католицизмі й релігійні зміни в Україні, уникають категоричності. Справді, процеси не завершені і суперечливий характер їх розгортання дає підстави говорити радше про потенційність певних розв'язків. А це ще більше спонукає "тримати руку на пульсі".

Володимир Мороз

УДК : 096 (1-4) (477.41) : 929 Сікорський

Третє "Сікорські читання" у Переяславі

III Всеукраїнський історико-культурологічний форум "Сікорські читання" цього року відбувся в день народження Героя України Михайла Сікорського – 13 жовтня. Захід, присвячений пам'яті видатного музейного діяча, покликаний розвивати наукові, культурні та творчі зв'язки між істориками, краєзнавцями, культурологами, музеєзнавцями, діячами мистецтва, зібрав яскраву плеяду учасників – від студентської молоді до відомих політиків. На форум завітали поважні гості з різних областей України та місцева інтелігенція. У складі делегації Національної спілки краєзнавців України його відвідали Олександр Реєнт, Руслана Маньковська, Григорій Савченко, Євген Букет, Володимир Дмитрук, Валентина Гончарова, Олександр Завальнюк, Ярослава Ткачук. Гостями зібрання було чимало колишніх та діючих працівників Національного історико-етнографічного заповідника "Переяслав" – друзів і колег М. Сікорського.

Співзасновники форуму ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” та громадська культурно-просвітницька організація “Переяславський Скарб” разом з Національною спілкою краєзнавців України традиційно запропонували учасникам та гостям форуму змістовне наповнення. Це культурно-мистецькі та наукові ініціативи, що об’єднали відомих в Україні діячів науки, культури, освіти, представників журналістської справи. Зокрема, програма щорічних заходів включила три основні частини: урочисту (заходи з нагоди вшанування пам’яті М. Сікорського), виставково-експозиційну та науково-презентаційну. Зокрема, основною подією урочистої частини, що збирала учасників форуму та широку громадськість в актовій залі Переяславського університету, стало друге за ліком вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України. За вагомих внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи їй було вручено щорічним лауреатам, які були визначені рішенням Президії НСКУ 1 жовтня 2014 року. Ними стали: Завальнюк Олександр Михайлович – професор кафедри історії України Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор історичних наук, член президії правління НСКУ; Козій Ганна Іванівна – соратник М. Сікорського, співавтор наукової концепції та структурного плану Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини в Переяславі-Хмельницькому; Ткачук Ярослав Юрійович – директор Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського Івано-Франківської області; Томенко Микола Володимирович – народний депутат України, засновник фонду Миколи Томенка “Рідна Країна”, доктор політичних наук.

Цього ж дня в урочистій атмосфері заходу ректорові університету, академікові НАН України, доктору історичних наук Вікторові Коцуру була вручена Премія імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України. Цією високою нагородою було підкреслено його вагомий внесок у справу вивчення, дослідження та популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю.

Нагороджував та вітав лауреатів голова НСКУ Олександр Реєнт.

Зі сцени актової зали лунали вітальні виступи міського голови м. Переяслав-Хмельницький Тараса Костіна, культуролога, багаторічного друга та соратника М. Сікорського Бориса Войцехівського, племінниці Валентини Сікорської та інших гостей. Справжньою мистецькою окрасою урочистої частини форуму став виступ народного артиста України лауреата Державної премії імені Тараса Шевченка, народного співака, кобзаря Василя Нечепи. Під час урочистого зібрання всім присутнім було представлено авторську трилогію заслуженого журналіста України, краєзнавця, прижиттєвого біографа Михайла Сікорського Миколи Махінчука “Мереживо мінливого часу”.

У форматі читань Університетська бібліотека запропонувала відвідувачам виставку книг “Музейні барви України”. Відбулися наукові круглі столи: “Краєзнавство Переяславщини”: дослідження, проблеми, постаті” та “Музейна справа на Переяславщині” організовані та проведені за участі науковців університету, студентів та учнів шкіл.

За усталеною традицією, складовою форуму стали презентації, виставки та майстер-класи. Зокрема, експозиція художніх творів “Мистецькі обереги” об’єднала низку окремих виставок з художнього мистецтва. Одна з наймасштабніших, де закарбоване дітище М. Сікорського – переяславський музей, виставка робіт художника Сергія Сороки “Переяславська Мнемосіна”. На ній колегами та друзями митця презентовано авторські графіку та живопис. Упродовж форуму проводила роботу мистецька майстерня під назвою “Даруємо добро і надію” – дев’ять різноманітних майстер-класів з різних мистецьких технік. Усі охочі могли не лише побачити, як виникають невеличкі шедеври, а й особисто взяти участь у їх створенні.

На завершення форуму його учасники відвідали Музей “Заповіту” Т. Шевченка, де розташована меморіальна кімната М. Сікорського. У виставковій залі експонувалась авторська виставка переяславської мисткині, члена Спілки дизайнерів України Ольги Стрілець “Квітка-Душа”, присвячена пам’яті музейного патріарха України.

Результатом роботи III Всеукраїнського історико-культурологічного форуму “Сікорські читання” стало пошанування науковою та творчою громадою України пам’яті її Героя Михайла Сікорського, а також налагодження тісних зв’язків між учасниками зібрання. Реалізація задумів та ініціатив, що народилися на третіх “Сікорських читаннях”, вартує значних зусиль та повсякчасної спільної роботи. Найбільшою ж уваги з боку культурної спільноти України нині потребує збереження тих надбань, що залишили по собі такі подвижники, як П. Тронько, М. Сікорський, Б. Возницький, І. Гончар та багато інших діячів вітчизняної культури. Їх внесок не можливо переоцінити поруч із зусиллями тих соратників та однодумців, хто допомагав їм у нелегкій справі – творенні та збереженні національного культурно-історичного скарбу.

Тарас Нагайко